

**Ministerul Tineretului și Sportului
Le Ministère de la Jeunesse et du Sport
Ministry of Youth and Sport**

**Direcția Municipală București
pentru Tineret și Sport**

CERCETĂRI SPEOLOGICE

RECHERCHES SPÉLÉOLOGIQUES

SPELEOLOGYCAL RESEARCHS

volumul 3

**editat de
Clubul Național de Turism pentru Tineret**

**édité par
Le Club National de Tourisme pour la
Jeunesse**

**published by
The Youth National Tourist Club**

1995

Sumar

Considerații asupra carstului din valea Repedea – vârful Pietriceaua (munții Maramureșului)	1
Agregatele coralitiforme din peștera de la Piatra Băiței (munții Maramureșului)	5
Peșterile din stâncă Moloșnaia (munții Maramureșului)	7
Peștera Cupola Mică.....	10
Analiza cantitativă a unor formațiuni și eșantioane din peștera 6S de la Mânzalești (subcarpații Vrancei), una dintre cele mai interesante cavități în sare din lume	11
Peștera 6S de la Mânzalești (subcarpații Vrancei, Romania), una dintre cele mai importante cavități în sare din lume.....	13
Captări carstice din regiunea Râșnovului (munții Postăvaru)	17
Observații asupra climatului și microbiontilor din peștera M3–R2 din Mușeteica și din peștera 1 de la Piscu Negru (munții Făgăraș)	21
Avenul Roșu (județul Sibiu), cavitate cu surgeri de limonit	26
Zona carstică dealul Ilovei (munții Țarcu)	32
Peștera Lithophagus din bazinul mijlociu al văii Iadului (munții Pădurea Craiului).....	34
Peștera din Gruiul Jderului (munții Pădurea Craiului).....	37
Observații hidrodinamice și genetice în peștera Lii (podisul Someșan).....	41
Realizări și vise în podisul Someșan	44
Peștera La Adam (Dobrogea)	47
Raport de activitate a clubului de speologie Prusik Timișoara pentru anul 1994	48
Raport de activitate a clubului de speologie „Emil Racoviță“ București pentru perioada octombrie 1993 – noiembrie 1994	48
Raport de activitate a clubului de speologie Montana Baia Sprie pentru perioada octombrie 1993 – septembrie 1994	48

redactorul volumului: **Ică Giurgiu**

(*le redacteur du volume*)

(*editor*)

adresa redacției:

(*l'adresse de la rédaction*)

(*newspaper office*)

Clubul Național de Turism pentru Tinereț

str. Dem. Dobrescu 4-6 camera 123

701192 București 1

tel/fax 3125374 tel 6386045/107, 108

REALIZĂRI ȘI VISE ÎN PODIȘUL SOMEŞAN (date sintetice și perspective)

Dumitru Istvan
clubul de speologie Montana Baia Mare

Podișul Someșan cuprinde sectorul deluros de pe rama nord-vestică a depresiunii Transilvaniei, zona ei de bordură delimitată la Vest și Nord de masivele cristaline Meseș, Ticău și Preluca iar la Sud și Sud-Est de Câmpia Transilvaniei.

Zona carstică a podișului Someșan include aria de aflorare a calcarelor eocene și oligocene din partea nordică, 10% din suprafața totală a subunității geografice denumită podișul Someșan, o bandă cu direcție VSV – ENE, cu o lungime de circa 50 km (între Jibou și Tg. Lăpuș) și o lățime maximă 7–12 km în zona dintre masivele cristaline Ticău și Preluca.

Apariții izolate de formațiuni carstificabile există și la sud de această zonă, dintre acestea bara calcaroasă de la Glod – Poiana Blenchii fiind cea mai extinsă (lungime 12 km, lățime maximă 3 km).

1. Date geologice și structurale. Formațiunile carstificabile sunt reprezentate de formațiunea de Cozla și

stratele de Cuciulat.

Formațiunea de Cozla – descrisă anterior ca „seria calcaroasă recifală“, „calcarele grosiere superioare“, „calcarele de Cozla“, „calcarele priaboniene“ cuprinde partea superioară a Eocenului (Priabonianul superior) și baza Oligocenului. Are o grosime de 30 – 50 m în spațiul dintre masivele cristaline Ticău și Preluca, iar chiar pe bordura acestor masive, de până la 60–65 m. Frecvent caracter recifal, secvențele recifale fiind interstratificate la diferite nivele. Predomină calcarele biotritice grosiere, masive sau stratificate, subordonat fiind prezente calcarele algale și calcsiltitele. Ele ocupă aproape integral culmea Prisnel și o mare parte din platoul Purcăreț - Boiu Mare – Jugăstreni, având o cădere monoclinară sudică și coboară în trepte determinate de fracturi până în V. Someșului. Aparițiile sudice (Bizușa, Glod-Poiana Blenchii) reprezintă zone horst, aduse la zi de eroziune.

Stratele de Cuciulat – au o grosime

de 30–50 m și o constituție carbonato-argiloasă (alternanță de calcare în strate de maxim 2–5 m grosime, argile și marne, local cu gresii și lentile de cărbuni). Înglobează mai vechile strate de Curtui și strate de Ciocmani, ce reprezintă după A. Rusu treceri laterale de facies în același interval stratigrafic aparținând Oligocenului inferior (Lattorian).

Formațiunile necarstificabile sunt reprezentate de stratele de valea Nadășului (cunoscute anterior sub numele de „strate de Turbuța“ – termen bazal al Priabonianului) – constituite din conglomerate, gresii, siltite și marne, ca și de formațiunile mai noi decât stratele de Cuciulat; stratele de Bizușa – Oligogen mediu, stratele de Ileanda – partea superioară a Rupelianului și stratele de Buzaș (Oligocen superior – Miocen inferior).

Fenomene carstice mai sunt menționate în calcarurile de Leitha (Badenian superior) și în calcarurile cristaline din seria de Răzoare, dar acestea au o răspândire marginală și redusă.

2. Relieful Structura geologică monoclinală, cu înclinare generală sudică de 10-12° determină formarea unor culmi asymmetrice, de cuestă, cu versantul nordic abrupt și cel sudic prelung. Altitudinea maximă este de 661 m în vârful Prisnel, coborând la mai puțin de 200 m atât în nord, în bazinul Lăpușului, cât și la sud, în cel al Someșului. Calcarele din zona Glod – Poiana Blenchi sunt ridicate tectonic, la cote apropiate de cele din partea nordică (dl. Toci – 618m).

3. Hidrografia Principalii colectori sunt Someșul și Lăpușul, cu un curs evoluat, marcat de numeroase nivale de terasă. Rețeaua hidrografică secundară prezintă caracteristici diferite. În sectorul de maximă dezvoltare a formațiunilor carstificabile afluenții Someșului au direcție generală N-S (conformă cu înclinarea stratelor) și lungimi de 8 km (V. Purcărețului), 5 km (V. Sacă) sau mai mici, cu frecvențe ponoare și izbucuri. În sectorul vestic (Jibou – Ciocmani) unde lățimea de

aflorare a calcarilor nu depășește 1 km, circulația subterană nu este prezentă, iar în sectorul estic (Sălănița – Tg. Lăpuș) afluenții Lăpușului au atins aproape în totalitate nivelul de bază impermeabil, fragmentând suprafețele de alimentare în sectoare mici cu un potențial carstic redus.

Sectorul Glod – Poiana Blenchi este situat în zona centrală de V. Frânceni ce atinge impermeabilul bazal. Dacă sectorul de la est de V. Frâncenii are o alimentare doar din apele de precipitație, cel de la est (între V. Frânceni și cheile Babei este subtraversat de cursuri de apă cu alimentare în sectorul impermeabil de la nord, poziția de tip bară favorizând o circulație subterană atât transversală cât și longitudinală.

4. Endocarstul Este reprezentat de peste 150 de peșteri și avene. E sistematizat doar în zona centrală, care este și cel mai important sector carstic (bazinul 4001 – versantul drept al Someșului între Buzușa și Jibou) ce include 105 cavități.

În acest sector cu o suprafață totală de

104,54 km² formațiunea de Cozla afloreată pe 36,18 km² (34,61%), iar stratele de Cuciulat pe 44,93 km² (42,98%). Alte date în tabelul 1.

Principalele cavități cunoscute sunt: Peștera de la moara lui Pocol (3493 m), peștera din cariera Cuciulat (1707 m), peștera Lii de la Cuciulat (1307m), avenul de la Gura Cerului (-67,5 m denivelare).

5. Exocarstul Principalul aspect al exocarstului este determinat de suprafețele structurale cu doline, de regulă suprafața de aflorare a formațiunii de Cozla, stratelor de Cuciulat sau al teraselor Someșului, ce niveleză arile de aflorare ale celor două complexe de roci carstificabile. Sunt de asemenea prezente lacurile dolinare cheile, văile dolinare, cu trepte antitetice, lapiezurile.

6. Hidrogeologia În zona Cuciulat – Răstoci, direcția drenajelor subterane este perpendiculară pe direcția rețelei hidrografice secundare actuale, ceea ce sugerează existența unor direcții de drenare vechi, V-E, active și în prezent, legate de accidentele tectonice paralele cu bordura de presiunii Transilvaniei. Sensul de curgere al apelor subterane, de la vest la est este invers față de principalul colector – Someșul și este determinat de înclinarea contactului inferior al formațiunilor carstificabile pe direcția fracturilor. Sensul general de înclinare al formațiunilor (sudic), determină orientarea rețelei hidrografice secundare. Direcția V-E a principalelor cursuri de apă subterane este anterioară rețelei hidrografice actuale N-S, astfel că principalele drenaje subtraversează văile N-S, a căror evoluție carstică este astfel, încă activă.

Evoluția carstică a unei regiuni cu structură monoclinală, de tipul Podișului Someșan, este în mare parte determinată de mișcările neotectonice. În condițiile unei înclinări reduse a formațiunilor carstificabile și a unei grosimi reduse ale acestora (care determină atingerea rapidă de către ape a substratului impermeabil, de regulă folosind accidentele tectonice), modificarea continuă a înclinării limitei permeabil-impermeabil determină o continuă activare a circulației subterane, în cazuri extreme zonele de aport și de deversare putându-se substitui reciproc.

Principalele emergențe sunt situate la nivelul Someșului și până în prezent nu există un studiu sistematic al circulației subterane, marcări sau determinări de debite și de chimism al apelor subterane. Principalele cursuri subterane au lungimi aeriene presupuse de 2-3 km. Debitul resurgențelor este în general redus, corespunzător suprafețelor reduse, de alimentare. O caracteristică a Podișului Someșan este existența unui număr relativ ridicat de cursuri subterane, scurte și paralele și lipsă unor colectori subterani

Dezv.	<10m		10-100m		100-500m		500-1000m		>1000m	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Form.de Cozla	10	9,52	60	57,14	6	15,71	1	0,95	2	1,90
Str. de Cuciulat	5	4,76	13	12,38	7	6,67	1	0,95	–	–
TOTAL	15	14,28	73	69,52	13	12,38	2	1,90	2	1,90

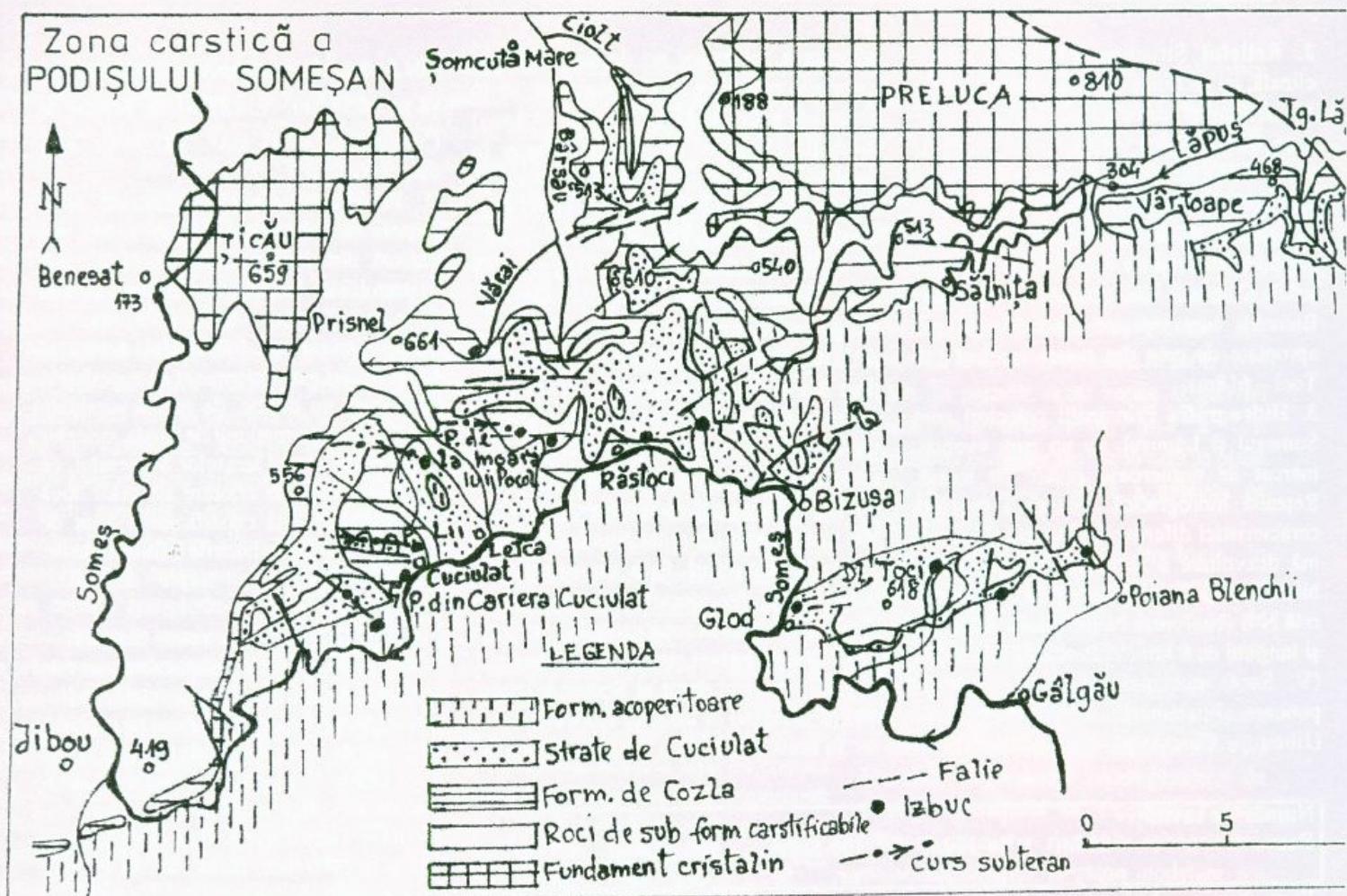
Densitatea peșterilor(peșteri/kmp)	Dezvoltare cumulată (m)	
	Form. de Cozla	Str. de Cuciulat
Form. de Cozla	2,18	7430,4
Str. de Cuciulat	0,58	2741,5
Total	1,00	10171,9

Dezvoltarea medie (m)	Densitatea rețelei subterane (m/kmp)	
	Form. de Cozla	Str. de Cuciulat
Form. de Cozla	94,66	205,37
Str. de Cuciulat	105,44	61,02
Total	96,87	97,30

Denivelare	10		10-20m		20-50m		50m	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Form. de Cozla	44	41,90	15	14,28	16	15,23	4	3,82
Str. de Cuciulat	21	20,0	3	2,86	2	1,91	–	–
Total	65	61,90	18	17,14	18	17,14	4	3,82

Denivelare totală (m)	Denivelare medie (m)		Panta medie	
	Form. de Cozla	Str. de Cuciulat		
Form. de Cozla	1139,5	171,8	14,42	9° 80'
Str. de Cuciulat				3° 85'
Total	1311,3			8° 25'

Hidrografie	nr. de cavități		dezvoltare (m)	
	active	fosile	active	fosile
Form. de Cozla	14 (17,72%)	65(82,28%)	2814 (37,87%)	4616 (62,13%)
Str. de Cuciulat	23 (88,46%)	3 (11,54%)	2231,5(81,40%)	510 (18,60%)
Total	37 (35,24%)	68 (64,76%)	5045,5(49,60%)	5126,4 (50,40%)

Date geologice simplificate și actualizate, după hărțile geologice: Somcutea Mare 1:100.000 (1963), Jibou 1:50.000 (1975), Jleanda 1:50.000 (1976), Preluca 1:50.000 (1983).

majori. Lipsesc de asemenea alimentările subterane din bazine hidrografice diferite și acviferele sub presiune, extinse.

Sectorul estic (Sălnița – Tg. Lăpuș) este caracterizat de o adâncire a rețelei hidrografice actuale până la substratul impermeabil, care fragmentează formațiunile carstificabile în suprafețe reduse, suspenstate față de rețeaua hidrografică actuală și afectate doar de apele de precipitație. Și aici, în zonele în care formațiunile carstificabile au o extindere mai mare (Platoul Hărtoape de la Tg. Lăpuș) se recunosc vechi trasee de drenaj E-V, fosilizate prin decapitarea traseelor de alimentare datorată atingerii substratului impermeabil de către rețeaua hidrografică secundară. În ansamblu pentru zona centrală a Podișului Someșan este caracteristică o circulație subterană extinsă, dar neorganizată în drenaje majore.

Se recunosc două etape de carstificare: cea actuală determinată de atingerea substratului impermeabil și o etapă anterioară în care apele deversau la 12-15 m deasupra nivelului actual, nivel corespunzător terasei a III-a a Someșului, considerată de vîrstă Pleistocen superior – Holocen și de geneză climatică. Cele două nivale se recunosc în mai multe cavități din Podișul Someșan (Avenul Puțurilor,

Peștera Lii, Peștera de la moara lui Pocol). Terasa a III-a a Someșului marchează în timp o etapă de intensă carstificare, care cu toate modificările ulterioare implacabile, a realizat impulsul hotărâtor, recunoscut și în circulația carstică actuală.

7. Perspective Potențialul carstic al Podișului Someșan este încă departe de a fi cunoscut. Datele sintetice prezentate (rezultat al unei activități de teren de peste 15 ani și mai multe cluburi de speologie: „Emil Racoviță“ București, C. S. E. R. și Cepromin Cluj-Napoca, Montana Baia Mare) permit însă intuirea căilor de descifrare a încă necunoscutului potențial carstic. Și „visele“ se leagă de două moduri de activitate:

- continuarea explorărilor intensive de suprafață pentru conturarea pe hărți a tuturor ponoarelor și izbucurilor;
- explorarea cu costum autonom de scufundare a principalelor izbucuri.

Și deși încă incompletă, lista cursurilor subterane este suficient de amplă pentru a putea intui un potențial carstic deosebit (izbucul Zugău de la Răstoci, izbucul Fântâna Satului din Toplița, izbucul din Valea Caselor de la Vărăi, Peștera Pișoi de la Frâncenii de Piatră).

Acest lucru ne aduce aminte cu duioșie de vremurile în care pentru a găsi o peșteră

în podișul Someșan era suficient să îl „calcii“, sau seara la bufetul sătesc să întrebi băstinașii despre hârtopi, hude și găuri. Acum, la același bufet ne întrebă localnicii despre ce mai e nou!

Este rezultatul firesc al trecerii de la explorarea extensivă la cea intensivă, de ultima fiind legat de fapt „visele“.

„Realizări și vise“ – titlul lucrării este de fapt o parabolă optimistă. Realizarea unor vise este posibilă. Dar cu alternanțe de transpirație și dărădâială și numai după identificarea cheii ce deschide accesul pentru cei curajoși.

Bibliografie

Giurgiu Ică, Vădeanu Tavi, Done Adrian, Negru Marcel, Sandeschi Nicolae, Silvășanu Gabriel, Codescu Mihai, Ciuculescu Octavian, Sfâsie Mircea, Cucu Florin (1983) – Descoperiri și explorări speologice în podișul Someșan (bază pentru inventarul zonei) - buletinul clubului de speologie „Emil Racoviță“, București, nr. 8, p. 11-89, 56 figuri, 2 fotografii

Istvan D., Rist L., Gellinek Gheorghe, Mersei Felix, Tămaș Ioan, Borz Ioan, Diaconescu Marius, Todoran Marius, Zenecan Dan, Moldovan Corneliu (1992) – Actualizarea inventarului speologic din bazinul 4001 (vesantul drept al

- Someșului între Bizușa și Jibou)** – Rist I., Constantinescu E., Diaconescu – Contribuții la Cunoașterea Carstului,
Cercetări speologice, vol. 1, pag. 50-84, 53 M., Todoran M., Mersei F., Istvan D., vol. 1, p. 43-46, Baia Mare, Clubul
figuri, București, Clubul Național de Nistor G., Șomcutean Z., Paal E., Mureșan Montana Baia Sprie, Clubul Național de
Turism pentru Tineret I. (1993) – Peștera de la moara lui Pocol Turism pentru Tineret